

Dröjsmål med att utfärda stämning i ett tvistemål

Initiativet

Under en inspektion den 29 september–1 oktober 2003 vid Gävle tingsrätt granskades bl.a. tingsrättens tio äldsta tvistemål. Då uppmärksammades att tingsrätten i ett mål, i vilket stämningsansökan kom in till rätten den 30 juli 2001, inte hade tagit ställning till om stämning skulle utfärdas i målet. Målet gällde klander av beslut på en bostadsrättsförenings årsstämma.

Dåvarande chefsjustitieombudsmannen Claes Eklundh beslutade att ta upp handläggningen av målet till utredning i ett särskilt ärende.

Utredningen

Dagboksbladen i tingsrättens mål T 1126-01 och T 1302-01 samt handlingarna i mål T 1126-01 inforrades och granskades.

Av dessa framgick bl.a. följande. Den 30 juli 2001 gavs en ansökan om stämning mot en bostadsrättsförening in till tingsrätten (mål T 1126-01). Tingsrätten förelade den 3 och den 22 augusti 2001 käranden, AA, att komplettera sin talan genom att ange bl.a. ett tydligt formulerat yrkande, tydliga skäl för yrkandet samt uppgift om den bevisning som åberopades till stöd för talan. I det senare föreläggandet angavs att rätten hade uppfattat talan som klander av beslut på en bostadsrättsförenings årsstämma. Vidare angavs där att stämningsansökan kunde komma att avvisas om talan inte kompletterades senast den 17 september 2001.

AA begärde och erhöll anstånd att komma in med kompletteringarna först till den 16 oktober 2001 och därefter till den 16 november 2001. Den 23 oktober 2001 begärde AA, med hänvisning till andra pågående mål vid tingsrätten, anstånd till den 30 april 2002. I en skrivelse till käranden följande dag meddelade rådmannen BB att rätten avsåg att först pröva ett mål mot käranden angående avhysning (mål T 1302-01) samt att han därefter skulle återkomma angående den fortsatta handläggningen av målet. Skrivelsen innehöll även en upplysning om att huvudförhandling i avhysningsmålet preliminärt var bestämd till den 17 december 2001. Därefter fanns inte antecknat att någon ytterligare åtgärd vidtagits i målet. Av dagboksbladet i mål T 1302-01 – i vilket bostadsrättsföreningen hade väckt

talans om avhysning av AA – framgår att dom i det målet meddelades den 21 december 2001 men att domen överklagades till hovrätten.

Ärendet remitterades till tingsrätten för upplysningar och yttrande över handläggningen av målet. Tingsrätten skulle särskilt ange skälet till att beslut huruvida stämning skall utfärdas ännu inte hade fattats.

Tingsrätten (lagmannen CC) kom in med ett yttrande i vilket han, efter att ha förhört sig med BB som handlagt målet, anförde bl.a. följande.

Målet gällde klander av beslut av bostadsrättsföreningsstämma. Stämmningsansökningen var ofullständig och föranledde ett ganska omfattande kompletteringsföreläggande.

Käranden – AA – var, då föreläggandet utfärdades, involverad i följande mål vid tingsrätten

- ett avhysningsmål avseende avhysning av honom själv från en lägenhet i den ovan nämnda bostadsrättsföreningen och
- två brottmål, båda gällande handlingar, med upphov i AA:s konflikt med bostadsrättsföreningen, varav AA, käranden, var tilltalad i det ena och målsägande i det andra.

AA hemställde skriftligen om ett längre anstånd med att efterkomma kompletteringsföreläggandet och åberopade därvid ovan nämnda avhysnings- och brottmål.

Med hänsyn till AA:s belägenhet och till att frågan om klandertalan med all sannolikhet skulle komma i ett annat läge, om AA avhystes och därmed förlorade medlemskapet i bostadsrättsföreningen, underrättades AA i brev den 24 oktober 2001 om att handläggningen av målet skulle återupptas, när avhysningsmålet var avgjort, något som var ganska nära förestående i tingsrätten.

Avhysningsmålet avgjordes i tingsrätten den 21 december 2001. AA överklagade till Hovrätten för Nedre Norrland. Hovrätten har ännu inte avgjort målet.

Tingsrätten har efter JO:s inspektion utfärdat ett nytt föreläggande för AA, i huvudsak identiskt med det tidigare. AA har återkallat sin talan och tingsrätten har den 3 december 2003 avskrivit målet.

Tingsrätten är givetvis medveten om rättegångsbalkens krav på att stämning skall utfärdas så snart förutsättningarna för det föreligger och att rätten skall driva förberedelsen med inriktning på ett snabbt avgörande.

I detta mål krävdes omfattande kompletteringar innan stämning skulle kunna utfärdas. Även om det är oklart vad AA:s talan egentligen gäller, finns det goda skäl för antagandet att prövningen i målet varit starkt beroende av utgången i avhysningsmålet. Förutsättningarna för att vilandeförklara målet med stöd av 32 kap. 5 § rättegångsbalken synes ha förelegat. Eftersom avgörandet av avhysningsmålet var nära förestående, valde tingsrätten att avvakta i stället för att vilandeförklara.

Med tanke på tidsutdräkten i hovrätten hade det måhända varit lämpligare med en formell vilandeförklaring. Sedan tingsrätten efter JO:s inspektion utfärdat ett nytt kompletteringsföreläggande har AA återkallat sin talan, varefter tingsrätten avskrivit målet.

Käranden verkar inte vara särskilt intresserad av att få sin talan – vad den nu gäller – prövad av domstol. Det är uppenbart att det inte varit till någon nackdel för svaranden att stämning inte utfärdats. Tingsrättens handläggning synes således närmast ha varit till fördel för båda parter.

Bedömning

Av utredningen framgår att tingsrätten förelade käranden att i flera avseenden komplettera stämningsansökan i samband med att denna gavs in. Käranden fick vid två tillfällen anstånd med att komma in med de efterfrågade kompletteringarna. Då käranden för tredje gången begärde anstånd angav tingsrätten inte någon ny tid inom vilken kompletteringen skulle ges in utan förklarade i stället att handläggningen av målet skulle anstå till dess att ett avhysningsmål i vilket käranden var part hade avgjorts. Först efter JO:s inspektion förelades käranden på nytt, den 28 november 2003, att komplettera stämningsansökan varefter talan återkallades och målet skrevs av.

I 42 kap. rättegångsbalken (RB) finns bestämmelser om stämning och förberedelse i tvistemål. I 42 kap. 2 § RB anges vad en ansökan om stämning skall innehålla och av 42 kap. 3 § RB följer att om en stämningsansökan inte uppfyller föreskrifterna i 2 § eller i övrigt är ofullständig skall rätten förelägga käranden att avhjälpa bristen. Följer käranden inte ett sådant förläggande skall rätten enligt 42 kap. 4 § RB avvisa ansökningen, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång. Om ansökningen inte avvisas skall rätten enligt 42 kap. 5 § RB utfärda stämning på svaranden att svara på käromålet.

Det har inte föreskrivits någon tidsfrist för de ovan angivna åtgärderna. Emellertid bör gälla att stämning skall utfärdas utan dröjsmål (jfr JO 1982/83 s. 24). Så snart en stämningsansökan har kommit in bör således rätten ta ställning till om den behöver kompletteras eller om stämning kan utfärdas. Givetvis kan i vissa fall fordras viss tid för överväganden av rättslig art innan beslut kan fattas. I de fall där ställningstagandet innebär att ansökan behöver kompletteras bör ett föreläggande snarast utfärdas. Att ställningstagandet skall ske skyndsamt har betydelse bl.a. ur den synpunkten att en svarande inte under någon längre tid bör hållas ovetande om att talan har väckts mot honom.

I det aktuella fallet har tingsrätten under drygt två år avstått från att följa upp det givna föreläggandet och att ta ställning till om stämning skulle utfärdas. Tingsrätten har förklarat detta med att ansökan var så bristfällig att den krävde omfattande kompletteringar och att prövningen i målet i hög grad var beroende av utgången i avhysningsmålet varför det fanns skäl att avvakta avgörandet i det målet.

Det är enligt min mening oacceptabelt att en domstol under så lång tid underlåter att fatta beslut i en fråga om stämning skall utfärdas eller inte. Det gäller även om den sak som ansökan avser har ett sakligt samband med en fråga som är föremål för prövning i ett redan anhängiggjort mål mellan samma parter. Det kan på goda grunder hävdas att det i en sådan situation t.o.m. är särskilt angeläget att frågan om huruvida stämning skall utfärdas prövas skyndsamt, eftersom part i den redan pågående rättegången kan – om stämning utfärdas – vilja föra processen med hänsyn tagen till den ytterligare talan som väckts.

I ett mål av förevarande slag gäller dessutom, enligt 9 kap. 14 § bostadsrättslagen (1991:614) jämförd med 7 kap. 17 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, att en klandertalan av ett beslut av föreningsstämma enligt huvudregeln skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet.

Tingsrätten har vidare anfört att det måhända hade varit lämpligare att vilandeförklara målet med tanke på den långa tid det tog innan målet gällande avhysning avgjordes i hovrätten. Med anledning härav vill jag framhålla att vilandeförklaring, bl.a. av hänsyn till det som sagts ovan att en svarande inte skall hållas ovetande om att talan väckts, inte bör komma i fråga innan tingsrätten har beslutat att utfärda stämning i målet (jfr B. Lindell, Civilprocessen, 2:a uppl., s. 408).

Sammanfattningsvis anser jag att det finns anledning att kritisera tingsrätten för dess underlåtenhet att inom rimlig tid fatta beslut i frågan om stämning skulle utfärdas eller inte. Att käranden enligt tingsrättens uppfattning inte verkade vara särskilt intresserad av att få sin sak prövad och att handläggningen inte varit till någon nackdel för svaranden med hänsyn till att målet kommit att återkallas i december 2003 ändrar inte den bedömningen.